

DE INVLOED VAN DE VERVANGINGSVERPLICHTING

door Drs. B. Boomsma

In het artikel „Winstbepaling en financieringsstructuur” in het februari-nummer van dit tijdschrift heeft Prof. Dr. H. J. van der Schroeff uiteengezet dat het in een tijd van geldontwaarding voordelig is schulden te hebben. Verliezen die uit prijsstijgingen ontstaan worden hierdoor verkleind, ja, kunnen zelfs winsten worden. Dit is een verschijnsel dat bij ondernemingen, bij particulieren en last but not least bij de overheid zeer goed bekend is. Wij geloven dan ook dat de woorden van Van der Schroeff weinig critiek zullen uitlokken, omdat - zoals hij zelf zegt - zijn gedachten een niet onbelangrijke ontspanning kunnen brengen.

Meer moeite zal men echter hebben met het feit dat volgens Van der Schroeff deze gedachten alleen van toepassing zouden zijn in geval van gelijk-blijvende omvang van de voorraad productiemiddelen en dus niet in geval van expansie. Om dit aspect duidelijk te illustreren willen wij gaarne gebruik maken van één der door Van der Schroeff gegeven voorbeelden, dat wij - in enigszins gewijzigde vorm - hier weergeven.

Uitgangspositie(x f 1.000)

Installatie 1	2.000	Eigen vermogen	2.000
---------------	-------	----------------	-------

De levensduur van de installatie is 10 jaar, aan het einde van het 4e jaar worden de middelen die uit afschrijving zijn verkregen (f 800.000) in eigen bedrijf geïnvesteerd (Installatie 2) en wel in bedrijfsgebonden activa (De eerste kolom op blz. 61 van het artikel van Van der Schroeff).

Einde jaar 4, vóór de prijsstijging

Installatie 1	2.000	Afschr. installatie 1	800
Installatie 2	800	Eigen vermogen	2.000
	<u>2.800</u>		<u>2.800</u>

Het is duidelijk dat het mede van het levensduur van de installatie 2 afhangt in hoeverre in de toekomst financieringstekorten zullen optreden.

Wij maken een willekeurige veronderstelling en nemen aan dat de levensduur eveneens 10 jaar is. Zou er geen prijsstijging optreden, dan zou aan het begin van jaar 11 direct na vervanging van installatie 1 het balansbeeld er als volgt uitzien:

Begin jaar 11, zonder prijsstijging

Installatie 1 (nieuw)	2.000	Afschrijving install. 2	480
Installatie 2	800	Eigen vermogen	2.000
		Tekort	320
	<u>2.800</u>		<u>2.800</u>

Er moet dus tijdelijk f 320.000 bijgeleend worden.

Veronderstellen wij nu dat er *wel* een prijsstijging heeft plaats gevonden aan het einde van jaar 4 en wel van 10%.

Het afschrijvingsfonds dient dan te stijgen van 800 tot 880.

De afschrijvingen waren belegd in een (bedrijfsgebonden) activum dat eveneens in waarde is gestegen van 800 tot 880.

Volgens de zienswijze van Van der Schroeff zal er dan een verlies optreden van 80, welk verlies uit toekomstige bedrijfswinsten moet worden gedekt.

Einde jaar 4, na de prijsstijging en na de herwaardering

Installatie 1	2.200	Afschrijving install. 1	880
Installatie 2	880	Eigen vermogen	2.000
Verlies inhaalafschrijving	80	Herwaarderingsfonds	280
	<u>3.160</u>		<u>3.160</u>

Aannemende dat aan het begin van jaar 11 het verlies uit ingehouden winsten is gecompenseerd, zal de balans er als volgt uitzien:

Begin jaar 11, met prijsstijging

Installatie 1 (nieuw)	2.200	Afschrijving Install. 2	528
Installatie 2	880	Eigen vermogen	2.000
		Herwaarderingsfonds	280
		Tekort	272
	<u>3.080</u>		<u>3.080</u>

Uit het bovenstaande blijkt dat - bij de gemaakte veronderstellingen - op het moment van de *grootste* vermogensbehoefte *zonder* prijsstijging 320 zou moeten worden geleend en dat *na* de prijsstijging slechts 272 zou mogen worden geleend. Er heeft een verschuiving plaats gevonden ten gunste van het eigen vermogen. Bij een prijsstijging van 10% is het eigen vermogen (inclusief het herwaarderingsfonds) meer dan evenredig gestegen van 2.000 tot 2.280 is 14%; het vreemde vermogen daarentegen is zelfs gedaald van 320 tot 272.

Tot zover de opvatting van Van der Schroeff, zoals wij die uit zijn woorden hebben begrepen.

Wij veroorloven ons hier een vraag te stellen. Als de eigenaar van dit

bedrijf na de winstinhouding van 80 bemerkt dat zijn vermogen met meer dan 10% is toegenomen, zodat hij in nominale guldens zelfs minder behoeft te lenen dan voorheen, is hij dan niet rijker geworden?

Als wij - in tegenstelling tot Van der Schroeff - aannemen dat in dit geval *geen* verlies (van 80) uit hoofde van de prijsstijging zal ontstaan, zal het herwaarderingsfonds niet 280, doch 200 bedragen. Anderzijds zal het financieringstekort 80 groter zijn, nl. 352 i.p.v. 272. Nu heeft geen verandering plaats gevonden in de onderlinge verhouding tussen het eigen en het vreemde vermogen: beiden zijn met 10% gestegen.¹⁾

Misschien blijkt het verschil in zienswijze nog duidelijker indien wij veronderstellen dat er geen prijsstijging van 10% doch van $66\frac{2}{3}\%$ zou zijn geweest. Een eenvoudige berekening leert ons dat volgens Van der Schroeff er een verlies zal optreden van 533. Dat zou betekenen dat in het jaar 11 (en in elk ander jaar) niets meer zou mogen worden geleend. Vóór de prijsstijging werd met vreemde middelen gefinancierd. Na de prijsstijging zijn er blijkbaar redenen dat niet meer met vreemde middelen zou mogen worden gefinancierd.

Gaarne vernemen wij van Van der Schroeff of wij zijn zienswijze juist hebben geïnterpreteerd en zo dit niet het geval mocht zijn zou hij ons zeer verplichten uiteen te zetten in welke gevallen er een verschil is in winstbepaling volgens zijn gedachten en de onze.

1) In het Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde 1960 no. 6 en no. 9 werd onder de titel „De invloed van prijswijzigingen op het bedrijfsresultaat” met naschrift van Prof. Dr. H. J. van der Schroeff dit probleem door mij uitvoeriger behandeld.